

Sygn. akt III Ko 49/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 czerwca 2020 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim w Wydziale III Karnym w składzie:

Przewodniczący sędzia Tomasz Olszewski

Protokolant sekretarz sądowy Monika Nowicka

przy udziale prokuratora Jacka Kujawskiego

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 czerwca 2020r.

sprawy z wniosku pełnomocnika P. W.

w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania

orzeka

1. na podstawie art.552 § 4 kpk zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim na rzecz wnioskodawcy P. W. kwotę 200.000 (dwieście tysięcy) złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku tytułem zadośćuczynienia oraz kwotę 23.400 (dwadzieścia trzy tysiące czterysta) złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku tytułem odszkodowania w związku z tymczasowym aresztowaniem P. W. w okresie od dnia 28 sierpnia 2017r. do dnia 4 marca 2019r. w sprawie prowadzonej przez Sąd Okręgowy w P. pod sygn. akt (...), w której w dniu 8 maja 2019r. zapadł wyrok uniewinniający wnioskodawcę od zarzucanego mu czynu;
2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy P. W. kwotę 590,40 (pięćset dziewięćdziesiąt 40/100) złotych (w tym 110,40 zł VAT) tytułem zwrotu kosztów związanych z ustanowieniem pełnomocnika z wyboru;
3. koszty sądowe przejmuje na rachunek Skarbu Państwa.

Sygn. akt III Ko 49/20

UZASADNIENIE

W dniu 21 lutego 2020 r. pełnomocnik P. W. złożył w Sądzie Okręgowym w Piotrkowie Trybunalskim wniosek o zasądzenie od Skarbu Państwa na jego rzecz zadośćuczynienia w wysokości 200.000 oraz kwoty 60.666,33 zł tytułem odszkodowania z tytułu oczywiście niesłusznego tymczasowego aresztowania.

Ustalenia faktyczne.

Prokuratura Rejonowa w R. prowadziła postępowanie przygotowawcze pod sygnaturą akt sprawy Ds. (...)(...) w sprawie o czyn z art.13 § 1 kk w związku z art.197 § 3 pkt 1 kk w zbiegu z art.197 § 2 kk, art.157 § 2 kk i art.11 § 1 kk, które zakończyło się wniesieniem aktu oskarżenia przeciwko P. W..

W toku postępowania przygotowawczego P. W. został zatrzymany w dniu 28 sierpnia 2017r., a następnie – tymczasowo aresztowany na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w R. z dnia 29 sierpnia 2017r. w sprawie o sygn. akt (...).

\protokół zatrzymania, k. 37 - 38

postanowienie w przedmiocie tymczasowego aresztowania, k. 45 - 46

W odosobnieniu wynikającym ze stosowania tymczasowego aresztowania P. W. przebywał do dnia 4 marca 2019r., kiedy to postanowieniem Sądu Okręgowego w P. wydanym w dniu 4 marca 2019r. w sprawie (...) uchylone zostało tymczasowe aresztowanie i zastosowane nieizolacyjne środki zapobiegawcze.

\postanowienie w przedmiocie uchylecia tymczasowego aresztowania, k. 56

nakaz zwolnienia, k. 58

Wyrokiem Sądu Okręgowego w P. z dnia 8 maja 2019r. P. W. został uniewinniony od zarzucanego mu czynu. Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 4 października 2019rr.

\odpis wyroku SO w Piotrkowie Tryb., k. 35

odpis wyroku SA w Łodzi, k. 36

W trakcie izolacji P. W. przebywał w Areszcie Śledczym w P., a następnie – w Zakładzie Karnym w S. w celach wieloosobowych. W trakcie pobytu w areszcie miał zapewnioną możliwość kontaktów z rodziną, zarówno w formie widzeń, jak i za pośrednictwem telefonu. Mimo to bardzo przeżywał fakt rozłąki z rodziną, był przygnębiony i zagubiony.

P. W. jest bardzo związany z rodzicami i rodzeństwem. Fakt pozostawania w areszcie uniemożliwił mu udział w uroczystościach rodzinnych – ślubie i weselu brata oraz w chrzcinach jego dziecka.

W przeszłości wnioskodawca nie odbywał kary pozbawienia wolności.

\zeznania P. W., k. 68v.

zeznania Z. W., k. 69v.

***zeznania D. W., k. 70 ***

Przed zatrzymaniem i tymczasowym aresztowaniem P. W. pracował w sortowni śmieci w Przedsiębiorstwie (...) z wynagrodzeniem w wysokości 1.300 zł. Ponadto otrzymywał rentę socjalną w wysokości około 1.000 zł miesięcznie.

P. W. mieszkał z rodzicami, pod których opieką pozostaje. Jego samodzielność życiowa jest w pewnym stopniu ograniczona poprzez rozpoznane u niego (...), w związku z którym stwierdzono u niego umiarkowany stopień niepełnosprawności.

\zeznania P. W., k. 68v.

opinia, k. 39, 40

zaświadczenie o stanie zdrowia, k. 43 - 44

orzeczenie, k. 41

zaświadczenia, k. 14, 15

Ocena dowodów.

Sąd dokonał ustaleń faktycznych dotyczących zatrzymania i tymczasowego aresztowania w oparciu o uznane za wiarygodne w tej części zeznania wnioskodawcy i jego najbliższych członków rodziny, jak i w oparciu o dokumenty

wytworzone w toku postępowania przygotowawczego i sądowego przez organy procesowe, co do których nie zachodziły podstawy do poddania ich w jakąkolwiek wątpliwość.

Sąd dał wiarę wnioskodawcy także w zakresie okoliczności związanych z jego uprzednim zatrudnieniem. W tym zakresie jego procesowe deklaracje odpowiadają treści dokumentów przedłożonych przez pełnomocnika wnioskodawcy.

Zastrzeżeń sądu nie budziła także wiarygodność dowodów z dokumentów związanych ze stanem zdrowia psychicznego P. W..

Rozważania prawne.

Podstawą prawną roszczenia wnioskodawcy jest art.552 § 4 kpk, w myśl którego odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługuje w wypadku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania.

Sąd przyjął, że co do zasady żądanie wnioskodawcy jest słuszne, zarówno w zakresie roszczenia o odszkodowanie, jak i zadośćuczynienie. Niemniej kwestią sporną pozostawało oszacowanie szkody majątkowej, której domagał się pełnomocnik wnioskodawcy.

1. Odszkodowanie.

Sąd uwzględnił roszczenie procesowe wnioskodawcy jedynie w części – do kwoty 23.400 zł, przyjmując, że z kwoty łącznej dochodów osiąganych przez P. W. bezpośrednio przed jego aresztowaniem (2.300 zł miesięcznie) średnio, co najmniej 1.000 zł przeznaczał on na własne utrzymanie i bieżące potrzeby. Zatem kwota 1.300 zł, którą wnioskodawca mógł zaoszczędzić w ciągu miesiąca przemnożona przez 18 (tj. ilość miesięcy, w których pozostawał on w areszcie) stanowiła kwotę odszkodowania, przyznanego wnioskodawcy w niniejszym wyroku.

Poza tym zaznaczyć trzeba, że art.552 § 4 kpk stanowi podstawę prawną dla przyznania odszkodowania wyłącznie za szkodę poniesioną bezpośrednio w związku z tymczasowym aresztowaniem.

2. Zadośćuczynienie.

Zadośćuczynienie, o którym mowa w art.552 kpk, to rekompensata szkody o charakterze niemajątkowym (krzywdy), której doświadczył wnioskodawca na skutek jego aresztowania.

Nie istnieją kryteria, którymi można by standardowo, w każdej sprawie oszacować krzywdę związaną z przymusowym pobytem w warunkach izolacji aresztu śledczego, bowiem cierpienia ludzkiego nie sposób skategoryzować i zmierzyć przy pomocy jakiegokolwiek algorytmu. Truizmem jest stwierdzenie, że każdy człowiek z osobna inaczej doświadcza, a przez to – odmiennie przeżywa – dyskomfort pozostawania w warunkach przymusowego pozbawienia wolności. Wynika to nie tylko z charakteru miejsca odosobnienia, ale i indywidualnych cech charakteru i osobowości aresztowanego, jego predyspozycji radzenia sobie ze stresem, a także takich indywidualnych cech, jak płeć, wiek, wykształcenie, sposób i tryb życia prowadzony przed aresztowaniem, siła więzi rodzinnych. Są to jedynie przykładowo wymienione kryteria, które powinno się brać pod uwagę przy oszacowaniu wartości zadośćuczynienia. Pomocne wskazówki zawarte zostały w licznych judykatach sądów powszechnych i Sądu Najwyższego. Oto tezy, stanowiące podstawę utrwalonej linii orzecznictwa w omawianej kwestii:

Dla wykładni pojęcia zadośćuczynienia, o jakim mowa w art. 552 kpk miarodajne są przepisy prawa cywilnego materialnego, a zwłaszcza art. 445 § 2 kc, z którego wynika, że zadośćuczynienie winno być „odpowiednie”. O ustaleniu jaka kwota w konkretnych okolicznościach jest „odpowiednia”, a więc o wysokości należnego zadośćuczynienia pieniężnego, powinien decydować rozmiar doznanej krzywdy, czyli stopień cierpień fizycznych i psychicznych, ich intensywność i czas trwania. Niewymierny w pełni charakter tych okoliczności sprawia, że sąd przy ustalaniu rozmiaru krzywdy ma pewną swobodę, a wysokość zadośćuczynienia należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego (postanowienie Sądu Najwyższego z 28 października z 2010r., III KK 207/09: L.).

W orzecznictwie, jak i w piśmiennictwie podkreśla się, że orzeczenia w przedmiocie zasądzenia odszkodowania w trybie art. 552 kpk, w zakresie poniesionej szkody, jak i w zakresie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę zawsze opierać się muszą na czytelnych kryteriach zweryfikowanych potwierdzonymi dowodami oraz zasadami zakreślającymi granice subiektywnego odczucia krzywdy. Użyte w art. 455 § 1 kc pojęcie "sumy odpowiedniej" choć ma charakter niedookreślony, to w orzecznictwie wskazuje się kryteria, którymi należy kierować się przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia. Winno ono mieć charakter kompensacyjny, a więc musi przedstawiać odczuwalną wartość ekonomiczną, nie będącą jednakże wartością nadmierną w stosunku do doznanej krzywdy. Z tego wynika, że "wartość odpowiednia" to wartość utrzymana w granicach odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa. Na wysokość zadośćuczynienia składają się cierpienia pokrzywdzonego - tak fizyczne, jak i psychiczne, których rodzaj, czas trwania i natężenie należy każdorazowo określić w kontekście materiału dowodowego sprawy. Indywidualny charakter zadośćuczynienia przesądza o tym, że ostateczne ustalenia, jaka konkretna kwota jest "odpowiednia", z istoty swej należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego, lecz nie może to być uznanie dowolne. Zawsze musi ono opierać się tak na całokształcie okoliczności sprawy, jak i na czytelnych kryteriach ocennych, rzetelnie wskazanych w treści uzasadnienia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 5 maja 2008r., II AKA 83/08 Krakowskie Zeszyty Sądowe rok 2008, Nr 12, poz. 68).

Jak to przyjmuje powszechna praktyka sądów, określając wysokość zadośćuczynienia, bierze się pod uwagę nie tylko czas trwania tymczasowego aresztowania, ale także stopień dolegliwości, z jaką wiązało się stosowanie tego najsurowszego środka zapobiegawczego, a więc przykrości i przeżycia natury moralnej z tego wynikające (uczucie przykrości, utrata dobrego imienia) konieczność poddania się rygorom związanym ze stosowaniem aresztowania, jak również ewentualny ostracyzm środowiskowy i nieprzychylnie reakcje po zwolnieniu z aresztu. Zarazem należy kwotę zadośćuczynienia oznaczać z umiarem, stosownie do realiów społecznych, jak zamożność mieszkańców, wartość pieniądza itp., by nie pozostało poczucie krzywdy aresztowanego niesłusznie, ale i by orzeczenie nie było sposobem uzyskania nadmiernych korzyści finansowych (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 9 kwietnia 2008r., II AKA 46/08 Krakowskie Zeszyty Sądowe rok 2008, Nr 6, poz. 48).

Miarkując wysokość zadośćuczynienia przyznanego P. W. Sąd Okręgowy wziął pod uwagę fakt, że pokrzywdzony spędził w areszcie wyjątkowo długi okres przeszło osiemnastu miesięcy. Był to pierwszy kontakt wnioskodawcy z miejscem odosobnienia. Przed zatrzymaniem wnioskodawca nie był karany. Był młodym człowiekiem, pracującym i aktywnie uczestniczącym w życiu rodziny. Stąd bezsprzecznie jego tymczasowe aresztowanie było dla niego ponadprzeciętnie dużą dolegliwością, co znalazło wyraz w wysokości zadośćuczynienia przyznanego mu w uzasadnianym wyroku.

Wnioskodawca przebywał w areszcie na skutek zarzucenia mu przestępstwa o charakterze seksualnym, które – co nie jest żadną tajemnicą – statuowało go w grupie osadzonych traktowanych przez współwięźniów z pogardą. Jeśli przy tym weźmie się pod uwagę, że P. W. jest osobą (...), a przez to mającą trudności z samodzielnym pojmowaniem zawłości i subtelności świata, który go otacza, to nie trzeba bogatej wyobraźni, by uznać, że pobyt w areszcie stanowił dla niego ponadprzeciętną dolegliwość, powodując ogromne poczucie alienacji i oderwania od świata bezpiecznego i znanego, w którym to rodzice i bracia stanowili dla niego bufor chroniący go przed niebezpieczeństwami.

Z drugiej strony:

- P. W. osadzony był w Areszcie Śledczym w P., będącym jednym z najnowocześniejszych zakładów penitencjarnych w kraju,
- nie zostało wykazane, by jego pozbawienie wolności spowodowało przykrości związane z ostracyzmem w środowisku, w którym wnioskodawca wcześniej funkcjonował, ponad przeciętną miarę wynikającą z faktu aresztowania (w czasie jego zatrzymania wnioskodawca nie pełnił funkcji wiążącej się z zaufaniem publicznym, np. w policji, urządach państwowych),
- w związku z jego izolacją nie uległ pogorszeniu stan jego zdrowia fizycznego i psychicznego,

- miał możliwość kontaktów z rodziną w formie widzeń i rozmów telefonicznych.

Sąd Okręgowy starał się przy tym baczyć, by wysokość zadośćuczynienia pozostawała w powiązaniu z realnym stanem majątkowym pokrzywdzonego i ogólnej zamożności społeczeństwa w sposób, który nie stanowiłby sposobu uzyskania niewspółmiernych korzyści finansowych, nieadekwatnych z punktu widzenia celów, jakie owej rekompensacie stawia obowiązujące prawo.

Odnosząc powyższe uwagi do okoliczności rozpoznawanej sprawy sąd uznał, że kwota 200.000 zł jest adekwatna z punktu widzenia cierpień tak fizycznych, jak i psychicznych P. W., których źródłem było jego tymczasowe aresztowanie.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w oparciu o art.554§ 4 kpk.

ZARZĄDZENIE

(...)